

"ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא"

גאולה העתידה בזכות ביטול קליפת חזיר: פושט טלפיו ומראה סימני טהרה

לעומת זה "אחרונים שלא נתגלה עוונם", כמו שפירש רש"י שכלפי חוץ הראו עצמם כצדיקים אבל בסתר היו רשעים, לכן נענשו מדה כנגד מדה שנמסרו לגלות אדום שנמשלה לחזיר, שסימן הטומאה שלו איננו גלוי בחוץ אלא מוסתר בפנים שאיננו מעלה גרה, לכן מדה כנגד מדה גם לא נתגלה קצם.

זהו שאמר רבי יוחנן: "טובה צפורן של ראשונים", כלומר הראשונים שעשו עבירות בגלוי ונענשו בג' גלויות שנמשלו לגמל שפן ארנבת שטומאתן בפרסה שהיא הצפורן, הנה הוא יותר טוב: "מכריסן של אחרונים" שעשו עבירות בסתר, ולקו בגלות אדום שנמשלה לחזיר שסימן טומאתו בכריסו שאיננו מעלה גרה.

הסכנה הגדולה של החזיר שמראה סימני טהרה בטלפיו

כדרכה של תורה שענייה במקום אחד ועשירה במקום אחר, רעיון עמוק זה של הגר"א מקבל משמעות יותר רחבה ועמוקה, על פי מה שמצאתי כעין רעיון זה בספר "נאות דשא" (חלק א' פר' שמיני) מכתב יד קדשו של הגה"ק בעל "אבני נזר", וזה לשון קדשו:

"במדרש שארבעה מיני בהמות הטמאות רומזים לד' מלכיות, וחזיר רומז לאדום ושקול כנגד שלשתן. נראה הטעם משום דמדת יעקב היא אמת, הוא בריח התיכון ומבריא מן הקצה אל הקצה, על כן החזיר שהוא פושט טלפיו ומראה שהוא טהור והוא שקר גם כן בכל הדברים, כי ידיעת הפכים אחד כי בכל דבר יש אמת ושקר."

ביאור דבריו הקדושים, על פי מה שמבואר במדרש רבה בפרשתנו (שם): "ואת החזיר כי מפריס פרסה, למה נמשלה לחזיר, לומר לך מה חזיר בשעה שהוא רובץ מוציא טלפיו ואומר ראו שאני טהור, כך מלכות אדום מתגאה וחומסת וגוזלת ונראה כאלו מצעת בימה". פירוש, כאילו היא מציעה לעשות בימה של משפט וצדק.

לגאולה השלימה במהרה בימינו, ועל כך נדבר בהרחבה במאמר זה בעזרת השי"ת.

"טובה צפורן של ראשונים מכריסן של אחרונים"

בספר "פנינים משלחן הגר"א" (פרשה זו) מביא בענין זה דבר נפלא בשם הגה"ק מווילנא זי"ע, לבאר מאמר חז"ל בגמרא (יומא ט:):

"רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו, ראשונים [בזמן חורבן מקדש ראשון] שנתגלה עוונם [לא היו מכסין פשעיהם. רש"י] נתגלה קצם [לפי מלאות לבבל שבעים שנה אפקוד אתכם], אחרונים שלא נתגלה עוונם [בני מקדש שני רשעים היו בסתר] לא נתגלה קצם. אמר רבי יוחנן, טובה צפורן של ראשונים מכריסן של אחרונים". וצריך להבין עומק כוונת רבי יוחנן במה שבחר דוקא במשל זה: "טובה צפורן של ראשונים מכריסן של אחרונים".

וביאר הגר"א, כי אם נתבונן בהבדל שבין ד' בעלי חיים טמאים אלו, נראה כי הג' ראשונים: גמל, שפן, ארנבת, סימן הטומאה שלהם שאינם מפריסים פרסה הוא גלוי לעין כל, ואלו סימן הטהרה שהם מעלים גרה איננו גלוי אלא טמון בתוך הפה. אך לעומת זה החזיר סימן הטומאה שלו שאיננו מעלה גרה טמון ומוסתר בתוך הפה, ואלו בגלוי הוא פושט טלפיו ומראה סימני טהרה שהוא מפריס פרסה.

זהו ביאור עומק דברי חכמנו ז"ל: "ראשונים שנתגלה עוונם נתגלה קצם", הכוונה כמו שפירש רש"י שראשונים לא היו מכסים פשעיהם, ומכיון שלא הלכו ברמאות לכן נענשו מדה כנגד מדה בג' גלויות בבל מדי יון, שנמשלו לג' בעלי חיים טמאים: גמל, שפן, ארנבת, שסימן הטומאה שלהם גלוי וידוע לכל שמפריס איננו מפריס, לכן גם נתגלה קצם כי לא הגיע להם עונש כל כך גדול.

בפרשתנו פרשת שמיני אנו למדים על שני סימנים של בהמות כשרות (ויקרא יא ב): "זאת החיה אשר תאכלו מכל בהמה אשר על הארץ, כל מפרסת פרסה ושוסעת שסע פרסות, מעלה גרה בבהמה אותה תאכלו". אחר כך מפרש הכתוב ארבעה בעלי חיים שאסורים באכילה, משום שאין להם רק סימן אחד:

"אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה, את הגמל כי מעלה גרה הוא ופרסה איננו מפריס... ואת השפן כי מעלה גרה הוא ופרסה לא יפריס... ואת הארנבת כי מעלת גרה הוא ופרסה לא הפריסה... ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא... והוא גרה לא יגר טמא הוא לכם, מבשרם לא תאכלו ובנבלתם לא תגעו טמאים הם לכם".

יש כאן מקום להתבונן, הלא ישנם הרבה בעלי חיים טמאים שאין להם סימני טהרה, מדוע אם כן בחרה התורה לפרש דוקא ד' בעלי חיים הללו: הגמל, השפן, הארנבת והחזיר, הלא דבר הוא.

כבר עמדו על כך חכמנו ז"ל, שכדרכם בקודש השכילו לחדור לעומקם של סודות הטמונים בתורה שבכתב, והם מגלים לנו כי ד' בעלי חיים טמאים הללו מכוונים כנגד ד' גלויות, כמבואר במדרש רבה בפרשתנו (ויק"ר יג ה):

"את הגמל זו בבל... ואת הארנבת זו יון... ואת השפן זו מדי... ואת החזיר זו אדום... ולמה נקרא שמה חזיר שמחזרת עטרה לבעליה, הדא הוא דכתיב ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה".

ענין זה פותח לנו שער להבין, כי אין לנו כאן רק עסק בתורת אכילה מה מותר ומה אסור, אלא יש לנו כאן עסק עם ארבע גלויות שהקשה מכולן היא גלות אדום שנמשלה לחזיר, ובודאי שנרמז כאן טיבה ומהותה של גלות אדום, ומה עלינו לעשות כדי לצאת מגלות זו כדי לזכות

במדרש: ד' בעלי חיים טמאים:

גמל, שפן, ארנבת, חזיר, כנגד ד' גלויות: בבל, מדי, יון, אדום

גלות אדום הוא החזיר קשה מכולם כי טומאתו מוסתרת, ואילו כלפי חוץ הוא פושט טלפיו ראוי שאני טהור

ביאור נפלא של הגר"א מזוילנא זצ"ל על מאמר: "טובה צפורגן של ראשונים מכריסן של אחרונים"

אבני נזר: קליפת החזיר שפושט טלפיו ואומר ראוי שאני טהור, רומז על היצר שצובע עבירה למצוה

לבא, "רב אמר משום צובע", מחמת שהוא צובע את העבירה ועושה ממנה מצוה אשר על כך לא קיבל רשות.

"כגוי נדמה לו" "כתלמיד חכם נדמה לו"

והנה ידוע כי היצר הרע הוא שרו של עשו שנתאבק עם יעקב אבינו, הרי מבואר כי מהות קליפת שרו של עשו הוא, שמפיל ח"ו את איש ישראל ברשתו על ידי שמראה סימני טהרה. ענין זה מתאים היטב עם מה שפירש הגה"ק בעל "אבני נזר" המחלוקת בגמרא (חולין צא). על הפסוק (בראשית לב כה): "ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר, רבי שמואל בר נחמני אמר כגוי נדמה לו, רבא בר עולא אמר כתלמיד חכם נדמה לו".

כי היות שמלאך זה שנאבק עם יעקב הוא שרו של עשו שהוא היצר הרע, הנה משמיענו חכמים אלו איך דרכו של היצר הרע להילחם עם איש ישראל, כי לפעמים בא היצר הרע להילחם עם האדם בבחינת: "כגוי נדמה לו", שהיצר הרע פועל בגלוי כגוי ומפתה את האדם לעבירה, ולפעמים "כתלמיד חכם נדמה לו", שהיצר הרע מתלבש באיצטלא של תלמידי חכמים, ובא לפתות את האדם על ידי שהוא מוכיח לו שהעבירה היא ממש מצוה גמורה.

מעתה יאיר לנו להבין עומק דברי ה"אבני נזר" בביאור מהותה של קליפת אדום הוא עשו שנמשל לחזיר, שהרי לפי המבואר אכן זהו תכסיסו של ה"ס"מ שרו של עשו שהוא היצר הרע הצורך, להפיל בני אדם ברשתו על ידי שהוא מגלה להם טלפיו שיש בהם כאלו סימני טהרה, כלומר לא רק שמפתה את האדם לעבירה אלא הוא מתלבש באיצטלא דרבנן, ומראה להאדם שכוונתו לשם שמים לסייע ולעזור לו לעבוד את ה'.

חייב מיתה לעתיד לבא, הלא לשם כך נברא לפתות את האדם לדבר עבירה. וזהו שפירשו התוספות: "שוחט משום מאי מחייב, שוחט דעלמא", הוא היצר הרע השוחט את כל העולם על ידי שמפילם ברשתו, והשאלה היא: "משום מאי מחייב".

על כך מתרץ רב: "משום צובע", וביאור הענין הוא כי יש ב' סוגי היצר הרע הנלחמים עם האדם לבטלו מלקיים רצון בוראו, יצר הרע א' הוא אותו יצר שבא אל האדם בגלוי ואינו מסתיר כלל שכוונתו לדבר עבירה ח"ו. והנה יצר הרע כזה למרות שהוא מסוכן, הרי בכל זאת מכיון שהוא בא בגלוי ואינו מסתיר כוונתו, יכול אדם ירא שמים להישמר ממנו ולהתגבר עליו.

אולם יש יצר הרע ב' יותר מתוחכם, שהוא יודע שאם יבא אל יהודי ירא שמים בגלוי לפתותו לעבירה גרוש יגרשוהו מבתי לבו בבושת פנים, לכן הוא בא במרמה ובחלקלקות לשונו להפיל את האדם ברשתו על ידי שהוא צובע את העבירה למצוה, ומוכיח לו בכל מיני הוכחות ופלפולים שמעשה זה הוא איננה עבירה אלא מצוה. ברור שיצר הרע כזה הוא מסוכן מאד מאחר שאין בידי אדם להישמר מפניו בקלות, מכיון שהוא מחשיבו ליצר טוב המסייעו לו לעבוד את ה'.

והנה הקב"ה ברא אמנם את היצר רע ונתן לו רשות לפתות את האדם לדבר עבירה, אך תנאי התנה הקב"ה שיבוא בגלוי לאדם ויגלה לו שכוונתו לעבירה, אבל בשום אופן לא ניתנה לו רשות לרמות את האדם ולהפוך את העבירה למצוה, והיות שהוא מרד בבורא עולם על ידי שרימה את האדם בהפכו עבירה למצוה, לכן ענוש יענש לעתיד לבא שיבוא הקב"ה וישחטהו. זהו פירוש הגמרא: "שוחט משום מאי מחייב", מדוע חייב היצר הרע מיתה לעתיד

עוד מבואר במדרש (שם): "משה נתן שלשתם [גמל שפן ארנבת] בפסוק אחד, ולזו [חזיר] בפסוק אחד, ולמה, רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש, רבי יוחנן אמר ששקולה כנגד שלשתן, רבי שמעון בן לקיש אמר יתירה".

ומבאר ה"אבני נזר" הכוונה בזה, כי יעקב ועשו הם זה לעומת זה קדושה מול טומאה, כי בעוד שיעקב אבינו שהוא שורש הקדושה של כלל ישראל דבוק במדת אמת, ככתוב (מיכה ז כ): "תתן אמת ליעקב". ומבואר בזוהר הקדוש (תרומה קעה:): "והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה, דא הוא יעקב קדישא שלימא".

כי מדת אמת היא הבריה התיכון העוברת בכל המדות, שכן חותמו של הקב"ה אמת ואם אין אמת אין כלום. מזה נשכיל שזה לעומת זה עשו שהוא אדום הוא קליפת חזיר, לא רק שהוא טמא אלא שעיקרו קליפת השקר והרמאות, ומטעם זה הוא מראה בטלפיו שהוא מפריס פרסה וכאלו הוא טהור, לכן הוא שקול כנגד כל הגלויות וקשה מכולם, כי כמו שמדת אמת היא מבריה מן הקצה אל הקצה, כן השקר מבריה מן הקצה אל הקצה מצד הקליפה.

לפי זה מבואר, מדוע קליפת אדום קשה משאר ג' קליפות: גמל, שפן, ארנבת, כי הן אמנם שגם הם בבחינת קליפות טמאות, אבל הם על כל פנים אינם באים ברמאות אלא מגלים את הטומאה שלהם בפרסות רגליהם, אבל קליפת עשו הוא אדום שהוא כנגד החזיר המסתיר את טומאתו בפיו שאינו מעלה גרה, אבל כלפי חוץ הוא פושט את טלפיו: "ואומר ראוי שאני טהור", הנה קליפה זו של גלות אדום שקולה כנגד כל השלשה בהיותו מסתיר הטומאה בקרבו.

"שוחט משום מאי מחייב" משום צובע"

כאשר נתבונן בדברי ה"אבני נזר", נראה שדבריו מתאימים להפליא עם הקדמה נפלאה מאור ישראל הבעש"ט הקדוש זי"ע לפרש רמז הגמרא (שבת עה:): "שוחט משום מאי מחייב? רב אמר משום צובע". ופירשו התוספת (ד"ה שוחט): "אשוחט דעלמא קאי". וביאר בדברי קדשו, על פי מה שמבואר בגמרא (סוכה נב:): "לעתיד לבא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו".

זהו ששואל בגמרא: "שוחט משום מאי מחייב", כלומר היצר הרע שהוא שוחט בני אדם על ידי שמפתה אותם לדבר עבירה, מדוע הוא

שבטלפיו, בהקדם לבאר איך באמת יכול איש ישראל להתגבר על היצר שצובע העבירה למצוה, על פי המבואר בגמרא (קידושין ל:): "בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו". הרי לנו הבטחה ברורה שעל ידי עסק התורה אין אנו נמסרים בידו, כי התורה שנקראת אור ככתוב (משלי ו כג): "כי נר מצוה ותורה אור", מאירה את העיניים לגלות האמת מהי מצוה ומהי עבירה.

על אחת כמה וכמה כשאיש ישראל זוכה לעסוק תורה בלילה, שאז יש לו סגולה מיוחדת שהתורה מאירה עיניו לגלות לו עונותיו, כמבואר בזוהר הקדוש (ויקרא כג:): "מאן דקאים בליליא למלעי באורייתא, אורייתא קא מודעא ליה חוביה, ולא באורח דינא אלא כאמא דאודעא לברה במלה רכיך". בתרגום ללשון קודש: "מי שקם בלילה לעמוד בתורה, התורה מודיעה לו עונותיו, ולא בדרך של דין ועונש אלא כאם שמודיעה לבנה בדברים רכים". לפי המבואר הכוונה בזה, שהתורה מאירה לו עינים שלא ילך שולל אחרי היצר שצובע עבירה למצוה.

ענין זה ניתן ללמוד גם ממאמרם (סוכה נב:): "אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש". וצריך ביאור, מדוע מכנים חז"ל את היצר בתואר "מנוול", הלא זהו תפקידו לפתות איש ישראל לדבר עבירה. ופירש ב"חות יאיר" להגאון הגדול בעל "אור חדש" (מאמר אור החיים סימן ד), שהכוונה בזה על היצר שצובע העבירה למצוה, ולכן הוא נקרא "מנוול" כי תפקידו הוא רק להסית לדבר עבירה ולא לעשות מעבירה מצוה.

לכן נתנו לנו חז"ל עצה נפלאה: "אם פגע בך מנוול זה", שהופך עבירה למצוה, אל תישען על בינתך להחליט אם זו מצוה או עבירה, אלא "משכהו לבית המדרש", אשר שם הוא מקום המיועד לעסוק בתורה בקרב חכמים לומדי תורה, ואז על ידי עסק התורה כראוי תוכל לברר אם זה הדבר שהיצר צובע למצוה הוא באמת מצוה או עבירה.

מעתה יתבאר היטב, מדוע דוקא יעקב אבינו הוא זה האוחז בעקב עשו ומגלה השקר שבטלפיו, על פי המבואר בזוהר הקדוש (ריש פרשת ויצא) שג' אבות הם כנגד ג' עמודי עולם, אברהם אבינו עמוד של גמילות חסדים, שעסק בגמילות חסדים והכנסת אורחים, יצחק אבינו עמוד העבודה, בהיותו קרבן עולה על המזבח

ישמח משה: מאיפה זכה קליפת אדום לסימן טהרה בטלפיו, על ידי שנגע יעקב בידו בעקב עשו

"וידו אוחזת בעקב עשו",

לגלות השקר הטמון בטלפיו של החזיר שאומר ראו שיש לי סימן טהרה

הגאולה העתידה בזכות עסק התורה,

כי רק על ידי תורה אפשר לגלות הרמאות בטלפיו של קליפת אדום

"אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש",

ביטול המנוול שצובע עבירה למצוה רק על ידי עסק התורה

אך לפי האמור מבואר הענין כמין חומר, כי קליפת עשו היא החזיר שהיא כנגד גלות אדום הוא עשו, שפושט את טלפיו כלפי חוץ ומראה סימני טהרה, ואכן כאשר נתבונן בדבר נראה שכך היא דרכו של עשו הרשע, כמו שפירש רש"י (בראשית כה כז): "ויהי עשו איש יודע ציד, לצוד ולרמות את אביו בפיו ושואלו אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן, כסבור אביו שהוא מדקדק במצוות".

אבל יעקב שמדתו אמת זאת היא חובתו ותפקידו לעמוד על המשמר, שלא ליפול בפח של שקר שטומן לו עשו או היצר הרע שרו של עשו, ובכך הוא סלל את הדרך לבניו עד סוף כל הדורות, שלא יומשכו אחרי השקר של אדום המתלבש בטלית שכולה תכלת, ובתוך תוכו יש לו סימני טומאה להסית ולהדיח את ישראל מעבודת ה'.

זהו שמפרש הכתוב: "ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב עשו", יעקב אבינו מיד ביצאו לאויר העולם, הוא מראה באצבע ואוחז בטלפיו של עשו, ששם הוא סימני החזיר הטמא שהוא כנגד גלות אדום הוא עשו, כאומר לנו דברים ברורים, שזהו התפקיד הקשה שהטיל עלינו הקב"ה מלכו של עולם, לאחוז בעקב עשו כדי לגלות השקר של עשו הטמון בטלפיו, לדעת האמת לאמיתו שהוא משוקץ ומתועב: "מבשרם לא תאכלו ובנבלתם לא תגעו טמאים הם לכם". לכן על תפקיד קדוש זה שהוא קיומם של כלל ישראל: "ויקרא שמו יעקב", הקב"ה קרא שמו יעקב, על שהוא אוחז בעקב עשו ומגלה את השקר הטמון שם.

דוקא יעקב עמוד התורה מסוגל לגלות השקר בעקב עשו

ונראה לבאר מדוע דוקא יעקב אבינו, יש לו כח זה לגלות הרמאות של עשו בסימן טהרה

לכן גלות אדום היא קשה מכל שאר ג' הגלויות, שהרי כל ג' הגלויות שנמשלו לגמל שפן ארנבת סימן טומאתם בחוץ שאינם מפריסי פרסה, וזהו רמז שהם מגלים גם כלפי חוץ שכוונתם לדבר עבירה ויותר קל להישמר מהם, אבל גלות אדום שסימן טומאתו בסתר וכלפי חוץ הוא פושט טלפיו ואומר ראו שאני טהור, הנה גלות כזו היא מאד מסוכנת.

מכל האמור אנו מקבלים מושג חדש בדבריו הנפלאים של הגר"א, בביאור דברי רבי יוחנן: "טובה צפורן של ראשונים", כלומר הראשונים שעשו עבירות בגלוי ולא הסתירו רשתם בפנים, הנה נענשו בג' גלויות שנמשלו לגמל שפן ארנבת שטומאתן בפרסה שהיא הצפורן, שרואים כלפי חוץ שכוונתם לדבר עבירה ויותר קל להתגבר עליהם.

וזהו יותר טוב: "מכריסן של אחרונים", שעשו עבירות בסתר וכלפי חוץ הראו סימני טהרה כאילו כוונתם לדבר מצוה, אשר לכן מדה כנגד מדה לקו בגלות אדום שנמשלה לחזיר, שסימן טומאתו רק בכריסו בפנים שאיננו מעלה גרה, אבל כלפי חוץ הוא פושט טלפיו ומראה סימני טהרה שהסכנה בזה היא גדולה מאד.

"וידו אוחזת בעקב עשו" כדי לגלות השקר שבטלפיו

ענין זה פותח לנו שער להבין מקרא קודש (בראשית כה כה): "ויצא הראשון אדמוני כולו כאדרת שער ויקראו שמו עשו, ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב עשו, ויקרא שמו יעקב". ופירש רש"י ז"ל הקב"ה קרא שמו יעקב. והנה מכיון שהקב"ה מצא לנחוץ לקרוא אותו בשם "יעקב" על שם "וידו אוחזת בעקב עשו", הרי ברור שענין אחיזת יעקב בעקב עשו איננו מעשה פשוט, אלא מעשה חשוב ועמוק אשר על שם כך נקרא בשם "יעקב", וצריך להבין מדוע זה באמת כל כך חשוב.

בעקב עשו", כי זהו עיקר חשיבותו של יעקב שבגללו הוא ראוי לקבל שכר, מכיון שבאמת יש בידו גם חלק רע מאחיותו בעקב עשו, אלא שבכל זאת הוא מתגבר על חלק רע זה והוא כולו טוב עכדה"ק.

סימן טומאה בפנים מזל סימן טהרה מבחוץ

ראוי להעיר על נקודה עמוקה שמתגלה במהותה של קליפת עשו, כי כאשר נתבונן בקליפת עשו שהוא החזיר נראה שיש לו שני סימנים הסותרים זה את זה, כי מצד אחד יש לו סימני טומאה בפיו בהיות שאיננו מעלה גרה, ומצד שני יש לו סימן טהרה בטלפיו בהיותו מפריס פרסה.

הנה כי כן מאבק קשה יש לו לעשו בין שני סימנים אלו, האם יתגבר סימן הטהרה שבחוץ על סימן הטומאה שבפנים ויחזירונו למוטב, או שסימן הטומאה שבפנים יתגבר על סימן הטהרה שבחוץ ויחזירונו לטומאה, על ידי שישתמש עם סימן הטהרה שבחוץ כדי להפיל בני אדם ברשתו, כפי שעושה היצר הצורר שצובע את העבירה למצוה. עתה הבה נראה באיזו משתי הדרכים בחר לו עשו.

ענין זה מתגלה בכתוב: "ויהי עשו איש יודע ציד", כמו שפירש רש"י: "לצוד ולרמות את אביו בפיו ושואלו אבא היאך מעשרין את המלך ואת התבן, כסבור אביו שהוא מדקדק במצוות". הרי לנו שעשו הרשע השתמש עם סימני טומאה הטמונים בפיו: "לצוד ולרמות את אביו בפיו", וזהו בכח סימן הטומאה שבפיו מקליפת החזיר שאיננו מעלה גרה, וכל זה כדי להשתמש עם סימני הטהרה שלו שבחוץ כדי לרמות את אביו, בכך שהוא פושט את טלפיו ואומר ראו שאני טהור: "אבא היאך מעשרין את המלך ואת התבן".

לכן מוטלת עלינו החובה להכניע את כח הטומאה שמוסתר בפיו של עשו, ענין זה אנו עושים בשלימות על ידי עסק התורה שאנו עוסקים בדיבור בפה, שאז אנו מכניעים כח הטומאה שטמון בפיו של עשו, ועל ידי זה שוב אין בכוחו לצוד ולרמות בפיו ולומר ראו שאני טהור. זהו שדרשו חז"ל: "הקול קול יעקב והידים ידי עשו, בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות אין הידים ידי עשו", כי קולו של יעקב בדיבור בפה מבטל סימן הטומאה שבפיו של עשו, ושוב אין ידי עשו שולטות להשתמש בסימן טהרה שבטלפיו.

ברשתו על ידי שצובע עבירה למצוה ואומר ראו שאני טהור. והנה כבר נתבאר שביטול יצר זה הוא רק על ידי עסק התורה, כי "אורייתא מודעת ליה חוביה" ומאירה לו את העינים לראות האמת, לכן עיקר ביטול גלות אדום קליפת החזיר הוא רק על ידי עסק התורה.

עשו קיבל סימן טהרה בטלפיו מידו של יעקב

כעת עדיין נשאר לנו לבאר, מאיפה באמת זכה עשו הרשע שיהיה לו סימן אחד של טהרה בטלפיו בהיותו מפריס פרסה. חידוש נפלא על כך מצאתי ב"ישמח משה" (פרשת תולדות), כי לכאורה יש להקשות קושיא עצומה, לפי מה שהביא רש"י דברי חכמנו ז"ל על הפסוק (בראשית כה כב): "ויתרוצצו הבנים בקרבה, רבותינו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתח עבודת אלילים עשו מפרכס לצאת".

מבואר מזה שעוד בהיותם במעי אמם כבר היה יעקב כולו טוב ועשו כולו רע, אם כן משמע שלא היה בידם שום בחירה להטיב או להרע, כי יעקב שהיה כולו טוב נמשך רק לטוב ועשו שהיה כולו רע נמשך רק לרע, לפי זה קשה מדוע מגיע שכר ליעקב על מעשיו הטובים ועונש לעשו על מעשיו הרעים, הלא כלל ידוע הוא כי ההכרח לא ישובח ולא יגונה.

אך התירוץ על כך הוא, כי ברגע שיצאו שניהם לאויר העולם: "ויצא הראשון אדמוני כולו כאדרת שער ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב עשו", הנה על ידי אחיזה זו שאחז יעקב בעקב עשו קיבל יעקב חלק רע מעקב עשו, ולעומת זה מאחיזה זו עצמה קיבל עשו חלק טוב מידו של יעקב. לפי זה הוא מבאר בטוב טעם ודעת, מנין זכה עשו הוא אדום שיהיה לו סימן טהרה בטלפיו של החזיר, ולכאורה קשה מכיון שעשו קליפת חזיר הוא כולו רע אם כן מנין קיבל סימן טהרה בטלפיו.

אך לפי האמור הביאור בזה, כי מחמת אחיזת ידו הקדושה של יעקב בעקב עשו, הנה זה גרם לעשו שיקבל שם בעקביו סימן טהרה, אלא שעשו התגבר על חלק טוב זה והמשיך במעשיו הרעים. וזהו הטעם שקרא הקב"ה ליעקב אבינו בתואר "יעקב" על שם "וידו אוחזת

בעקידה, יעקב אבינו עמוד התורה, בהיותו (בראשית כה כז): "איש תם יושב אהלים", יושב באהלה של תורה.

לכן דוקא יעקב עמוד התורה, לו נאה בכח אור התורה לעשות המעשה הנפלא של: "וידו אוחזת בעקב עשו", כדי לגלות השקר שטמון בעקב עשו שצובע עבירה למצוה. וזהו שכתוב (בראשית כז כב): "הקול קול יעקב והידים ידי עשו". ודרשו חז"ל (ב"ר סה כ): "בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות אין הידים ידי עשו". כי כח התורה של יעקב מבטל הכח של עשו שהשר שלו צובע עבירה למצוה.

ביטול גלות אדום רק בזכות עסק התורה

על פי האמור יומתק לפרש מאמרם (ברכות ה.): "אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו, שנאמר נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה עד ה', פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה, שנאמר אשרי הגבר אשר תיסרנו י"ה ומתורתך תלמדנו". ותמהו המפרשים, הלא גם ביטול תורה הוא עבירה גמורה, אם כן כיון שפשפש כדי למצוא הסיבה שבאו עליו היסורים, איך יתכן שלא מצא העון של ביטול תורה.

אך לפי האמור ביאור הענין כך הוא, שאם פשפש ולא מצא שום עון, הסיבה לכך היא שנתפס ברשת היצר הצובע עבירה למצוה, ומטעם זה לא מצא שהרי לפי דעתו מעשה זה מצוה היא ולא עבירה, לכן "יתלה בביטול תורה", כי אם היה עוסק בתורה היתה התורה מאירה עיניו, לגלות שמעשה זה איננו מצוה אלא עבירה.

בדרך זו יאיר לנו להבין מה שהביא ב"אור החיים" הקדוש (פרשת תצוה) בשם הזוהר חדש (בראשית יב): שהגאולה העתידה תהיה רק בזכות עסק התורה, ובלשון קדשו: "בא וראה לך שלא גלו ישראל אלא על ביטול תורה, שנאמר ויאמר ה' על עזבם את תורת, אמר הקב"ה, בגליות הראשונות חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב, עכשיו הם חטאו בתורה שנתתי למשה, כשישובו יעסקו בתורתו בזכות משה אני גואלם".

לפי המבואר הכוונה בזה, כי היות שאנו נמצאים בגלות הרביעית גלות אדום, שעיקר קליפת אדום הוא החזיר שפושט את טלפיו ומראה סימני טהרה, ולפי ה"אבני נזר" הכוונה בזה, שקליפת אדום היא היצר שמפיל את האדם